

**Prijedlog programa rada kandidata za dekana
Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
(za akademske godine 2021./2022. – 2023./2024.)**

Izv. prof. dr. sc. TOMISLAV GALOVIĆ

tgalovic@ffzg.hr

Zagreb, listopad 2020.

»(...) jer pojam *universitas* od početaka sveučilišta označava zajednicu studenata i nastavnika pa dosljedno tome unutar te zajednice valja tragati za najboljim rješenjima, prije svega dijalogom. (...) Neke stvari nikada se ne mijenjaju. Mogu se mijenjati metodologije ili tehnologije našega rada, ali ono glavno što uvijek ostaje – to je voljeti svoj posao i istraživanja obavljati s ljubavlju.«

(akademik Tomislav Raukar, 2010.)

1. Uvod

U *Prijedlogu programa rada kandidata za dekana Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (za akademske godine 2021./2022. – 2023./2024.)* predlažem na koji bih način kao dekan vodio Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu (dalje Fakultet) prema osnovnim smjernicama kao što su: Nastava i studenti, Studijski programi i cjeloživotno obrazovanje, Znanost i međunarodna suradnja, Organizacija i razvoj te Poslovanje. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu temeljna je sastavnica Sveučilišta u Zagrebu i jedan od njegovih osnivača. Stoga je uputno pokazati barem djelić njegove duge i bogate akademske i intelektualne povijesti.

2. Povijest i sadašnjost

Beč je u siječnju 1874. potvrdio zakonski članak Hrvatskog sabora o ustrojstvu »Sveučilišta Franje Josipa I. u Zagrebu«. Time je učinjen posljednji korak prema osnutku prve moderne visokoobrazovane institucije u Hrvatskoj. Pravno se naslonila na već postojeće učilište koje je u Zagrebu postojalo još od 1669. godine. Ujesen 1874. zadovoljeni su svi službeni preduvjeti pa je konačno s radom započelo moderno (zagrebačko) sveučilište.

Uoči svečanog otvorenja, car/kralj Franjo Josip imenovao je prve profesore na tadašnjim fakultetima: za Bogoslovni, Pravo i državoslovni te Mudroslovni (Filozofski). Na Filozofskom fakultetu to su bili dr. Franjo Marković, dr. Matija Mesić i dr. Vatroslav Jagić, kojega je nedugo

potom zamijenio dr. Lavoslav Geitler. Prvi rektor Sveučilišta bio je dr. Matija Mesić upravo s Filozofskog fakulteta. Prvim pak dekanom Filozofskog fakulteta postao je dr. Marković, a prvim prodekanom dr. Geitler. Filozofski je prve akad. god. 1874./1875. imao šest profesora (dr. Matija Mesić, dr. Franjo Marković, dr. Lavoslav Geitler, dr. Franjo Maixner, dr. Armin Šrabec i dr. Natko Nodilo) te dvadeset i šest studenata. Fakultet je bio strukturiran od šest katedara: Katedra za filozofiju teoretičku i praktičnu s poviješću filozofije, Katedra za povijest opću, Katedra za povijest hrvatsku s osobitim obzirom na austrijsku i ugarsku povijest, Katedra za filologiju slavensku s osobitim obzirom na povijest jezika i literature hrvatske i srpske, Katedra za klasičnu filologiju latinsku i Katedra za klasičnu filologiju grčku. Svaka je katedra imala po jednog nastavnika. Već je naredne akademske godine Fakultet proširen matematičko-prirodoslovnim odjelom, osnovana je zasebna nova Katedra za hrvatski jezik i književnost, a krenula su i predavanja iz litavskog i sanskrta. U narednim se godinama, uz potporu Zemaljske vlade i njezina Odjela za bogoštovlje i nastavu, dalje širila djelatnost Fakulteta pa se postupno uvodila nastava iz mnogih stranih jezika (njemački, ruski, talijanski, engleski, itd.), osnivale su se nove katedre (Katedra za povijest umjetnosti i umjetničku arheologiju, Katedra za mađarski jezik i književnost, Katedra za pedagogiju kao teoretičnu i praktičnu filozofiju, Katedra za klasičnu arheologiju itd.), ali i ustrojbene jedinice kao što je Farmaceutski tečaj (od 1942. zaseban fakultet), Arheološki zavod te Šumarska akademija (do 1919.).

Filozofski je fakultet do raspada Austro Ugarske imao petnaest katedri te nekoliko seminara i knjižnica, odjela ili zavoda. Nakon 1918. godine Razvoj je nastavljen nakon 1918., nešto usporenije, osnivanjem osam novih katedra i knjižnica te laboratorija za eksperimentalnu psihologiju koji je prerastao u Psihologijski institut. Uredbom iz 1928. na fakultetu je reguliran studij u 30 grupa sačinjenih od tri predmeta (A, B i C). Zanimljivo je da je broj studenata u međuratnom razdoblju rastao do akad. god. 1927./1928., a nakon toga stalno je opadao zbog petljanja visoke politike u visokoobrazovane institucije i život, svjetske gospodarske krize, loše ekonomske situacije itd. Osobito je bilo teško tijekom Drugoga svjetskog rata zbog rasnih zakona i drugih nedjela represivna režima koji je mnogima priječio upis i obrazovanje. Prvu je akademsku godinu nakon teškog rata dočekalo 36 nastavnika i šest asistenata na Fakultetu, a bilo je 963 upisanih studenata. Ubrzo je reorganiziran model studijskih grupa na 12, a svaka se mogla studirati kao jednopredmetni studij, što je u reorganizaciji iz 1952. nadopunjeno uvođenjem dvopredmetnog studija. Polako su se počeli osnivati instituti i zavodi koji su trebali unapređivati istraživački i eksperimentalni rad na Fakultetu. Konačno, Fakultet je krajem 1950-ih ustrojen od odsjeka koji nastali od objedinjenih i logički povezanih srodnih katedra. Na to se nadovezivala daljnja razvojna politika ustrojbenih jedinica Fakulteta koji je 1967./1968., uoči

velikog jubileja Sveučilišta, imao gotovo 250 nastavnika i suradnika te oko 3000 upisanih studenata. Posrijedi je doba velikog razvoja te popularnosti društvenih znanosti i humanistike općenito. Dakako, prestižnim se držalo studirati na Filozofskom fakultetu. Čak ni reforme, ni unutarnje promjene mi reorganizacije, često donošene bez dubinske projekcije i konsenzusa s određenim političkim pritiscima, nisu djelovale nepoticažno na želju mnogih da upišu neki od brojnih studija Filozofskog fakulteta. Svakako su najzaslužniji za izvrsnost studija Filozofskog fakulteta bili njegovi nastavnici i profesori koji su se isticali u nastavničkoj i znanstvenoj djelatnosti. Fakultet je 1980-ih doživio svoj puni zamah.

Filozofski je fakultet bio i ostao najstarija, središnja ili najvažnija visokoškolska institucija hrvatske humanistike unatoč tomu što je u modernoj Republici Hrvatskoj dobio brojne konkurentne ustanove. Preko 500 njegovih nastavnika obrazovalo je preko 5000 njegovih studenata. Krajem 20. st. Filozofski je imao 19 odsjeka, sačinjenih od katedara, knjižnica, zavoda ili centara, kao svojih osnovnih znanstveno-nastavnih ustrojbenih jedinica. Oni pak ne bi mogli funkcionirati bez stručne službe kao administrativno-tehničke ustrojbene jedinice Fakulteta, a sve se to dobro ogleda u mnogobrojnim spisima Arhiva fakulteta. Isto tako se rast i važnost Filozofskog fakulteta očitovala u stalnom rastu znanstvene produkcije njezinih djelatnika. Stoga je bila dobra procjena fakultetske uprave da se pokrene vlastito izdavaštvo kao FF-Press koji je svoje početne od 2002./2003. do danas ostvario i objavio gotovo tisuću knjižnih, zborničkih, časopisnih naslova i drugih projekata. U ožujku 2009. dovršena je dugo planirana jedinstvena zgrada Knjižnice Filozofskog fakulteta koja je ustrojena kao zasebna jedinica s preko 600 000 svezaka knjižnične građe te je time postala druga najveća hrvatska knjižnica.

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu bio je i ostao stožerno mjesto za humanističke i društvene znanosti u Republici Hrvatskoj. O tome govore recentne brojke. Fakultet godišnje upisuje oko 950 studenata na preddiplomskim studijima i oko 800 studenata na diplomskim studijima (ne računajući i gotovo 400 studenata specijalističkih i doktorskih studija te aktivne projekte mobilnosti). Dakle, na Fakultetu studira preko 6400 studenata, a predaje im i vodi ih oko 600 nastavnika (uključujući i vanjske suradnike). U ovom je času aktivno oko 30 kompetitivnih znanstvenih projekata. Godišnje se na samom Fakultetu održi preko 20 znanstvenih skupova.

Fakultet danas ima 23 odsjeka. Oni su temeljne znanstveno-nastavne ustrojbene jedinice Fakulteta. Usto djeluju Samostalna katedra za kineziologiju te 9 centara i 6 fakultetskih i odsječkih zavoda: Centar za obrazovanje nastavnika, Centar za strane jezike, *Croaticum* – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik, Centar za komparativnohistorijske i interkulture

studije, Centar za interdisciplinarno istraživanje stare povijesti, Centar za potporu e-učenju, Centar za primijenjenu psihologiju, Centar za integrativnu bioetiku, Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku, odnosno: Zavod za znanost o književnosti, Zavod za lingvistiku, Zavod za informacijske studije, Zavod za hrvatsku povijest, Arheološki zavod, Zavod za pedagogiju. Posebno treba istaknuti djelatnost inozemnih kulturnih centara *Instituto Aula Cervantes*, *Centro de Lingua Portuguesa do Camões* i *Centre de réussite universitaire*.

Unatoč iskazanim podacima o ustrojbenim jedinicama te pridruženim centrima i zavodima, naš su Fakultet zapravo naši ljudi. Fakultetu su 1. listopada 2020., ako se uzme određeni datum, činili 491 nastavni zaposlenik, 173 nenastavna zaposlenika (ukupno 664 zaposlenika), 13 nenastavnih i 38 nastavnih zaposlenika preko projekata i vlastitih sredstava te 6 stranih lektora. Sveukupno je to 721 radnik. Naša je institucija usporediva, pa čak i puno veća, od nekih sveučilišta u Republici Hrvatskoj, ali i šire.

3. Nastava i studenti

Studenti. U akad. god. 2019./2020. na sveučilišnim je preddiplomskim, diplomskim i poslijediplomskim studijima studirao 6411 student. Tijekom te godine 664 je studenata završilo preddiplomski, a 479 diplomski studij.

U poslijediplomske doktorske i specijalističke studije upisano je 240 studenata, 121 student prijavio je temu doktorske disertacije, a u postupak ocjene predano je 79 doktorskih radova.

Brucoši. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, najveći društveno-humanistički fakultet u Republici Hrvatskoj, mnogima je privlačan zbog svojih kvalitetnih i raznovrsnih studijskih programa. Fakultet, unatoč tomu, nastoji vlastitom promidžbom doprijeti do budućih studenata. Vrlo uspješno predstavi svake godine svoje studijske programe u studenome na Smotri Sveučilišta u Zagrebu. Isto tako svoje fakultetske aktivnosti uspješno predstavi u veljači tjednom otvorenih vrata kada ga posjete mnogi zainteresirani učenici iz hrvatskih krajeva, ali i iz drugih zemalja. Unatoč tomu, promidžba studijskih programa i njegove diseminacije morala bi se pojačati na svim relevantnim društvenim mrežama jer su one dominantan način informiranja budućih studenata (tzv. digitalna generacija). Sukladno tomu, digitalno okruženje predstavlja vrlo važnu okolinu koja bi omogućila informiranje digitalne generacije tijekom cijele godine. Na fakultetu se tijekom akademske godine održava velik broj znanstveno-popularnih tribina pa jedan od oblika promidžbe svakako online održavanje znanstveno-popularnih tribina s mogućnošću da se snimke naknadno stave na YouTube kanal Fakulteta.

Fakultet svake godine početkom listopada organizira orijentacijski tjedan za bruoše kojima se još više približi Fakultet i studentski život sastancima s upravom, odsjecima, fakultetskim centrima i studentskim udrugama. Nužno je izraditi komunikacijsku strategiju kojom će se definirati sva komunikacija s bruošima naglaskom na društvene mreže. Trebalo bi je započeti odmah nakon upisa u srpnju i postupnim bi se pružanjem informacija do listopada uvelo nove studente u organizaciju i nastavu.

Na Fakultetu od 1998. uspješno djeluje psihološko Savjetovalište za studente. Početak studija kritična je faza za neke bruoše pa bi im trebalo pružiti veću podršku na početku studija. Stoga je uputno održavati na fakultetskoj razini aktivnije savjetovanje studenata. Potrebno je razraditi model savjetovanja studenata u kojem će svakom studentu biti dodijeljen mentor savjetnik koji će mu pripomoći prilikom studiranja te mu omogućiti kvalitetnije studiranje uz pružanje pravovremenog savjeta.

Studenti viših godina preddiplomskog i diplomskog studija te alumni. Poštujući temeljnu postavku sveučilišne nastave, studenti su uključeni u znanstveni rad od početka studija kroz različite oblike aktivnosti. Godišnje se na Fakultetu održi više desetaka znanstvenih konferencija u čijem radu redovito sudjeluju i studenti. Time im se omogućava praćenje najsuvremenijih znanstvenih spoznaja u njihovim budućim strukama. Studentima se pruža mogućnost prijave studentskih projekata, objavljivanja zbornika studentskih radova i održavanja studentskih konferencija. Jedan od ciljeva u mandatnom razdoblju bit će povećanje iznosa financiranja studentskih projekata i poticanje uključivanja većeg broja studenata u realizaciju studentskih projekata. Potrebno je aktivnije predstaviti studentske projekte koji su već realizirani (Dan studentskih projekata, virtualno predstavljanje aktivnih i dovršenih projekata) te time omogućiti uvid zainteresiranoj javnosti u studentske projektne aktivnosti koje se odvijaju na Fakultetu.

Svoj znanstvenoistraživački interes više desetaka zainteresiranih studenata godišnje uspješno potvrđuje prijavama za nagradu Franjo Marković te za Rektorovu nagradu, najprestižniju godišnju nagradu na razini Sveučilišta. Uzevši u obzir brojnost studenata i studijskih programa na Fakultetu, nužno je potaknuti studente u smjeru razvijanja njihova znanstvenoistraživačkog i umjetničkog interesa koji bi mogao rezultirati dobivanjem većeg broja ovih prestižnih studentskih nagrada.

Filozofski fakultet karakterizira otvorenost prema studentima s invaliditetom. Stoga pri Fakultetu djeluje Ured za studente s invaliditetom koji im pripomaže još od bruoških dana u rješavanju specifičnih svakodnevnih problema. U sljedećem će se mandatnom razdoblju redovitim prikupljanjem potreba pokušati stvoriti Fakultet još pristupačnijim mjestom za

boravak i studiranje studenata s invaliditetom. Na tom polju ostvareni su zamjetljivi rezultati, a s upisanih je pedesetak studenata s invaliditetom naš Fakultet vodeća sastavnica na Sveučilištu u Zagrebu u pogledu otvorenosti studijskih programa za studente s invaliditetom.

Fakultet je uvidio potrebu za osnivanjem fonda za stipendiranje studenata slabijega materijalnog statusa koji bi im omogućio studiranje. Prilikom pokretanja stipendijskog fonda potrebno je izraditi pravila kojima će jasno biti određeni uvjeti stipendiranja, vodeći pritom računa o uspjehu tijekom studija i materijalnom statusu studenata.

Planira se intenziviranje aktivnosti udruge diplomiranih studenata Filozofskog fakulteta kako bi se omogućilo praćenje zapošljivosti studenata sa stečenom diplomom našeg Fakulteta. Upravo oni mogu pružiti najbolje povratne informacije o potrebnim kompetencijama na radnim mjestima na kojima su zaposleni ili pak nisu zaposleni te se time omogućava Fakultetu povećavanje kvalitete studijskih programa te posljedično tomu bolja zapošljivost naših studenata.

Ističem nužnu financijsku i logističku potporu u radu studentskih udruga/klubova, a posebno Mješovitoga pjevačkog zbora Filozofskoga fakulteta *Concordia discors* koji je zbog uspješnih medijskih nastupa dobro prepoznat u javnosti.

Administrativni postupci olakšavanja studiranja. Studenti se prilikom studiranja susreću s različitim administrativnim zahtjevima.

Brucoši se s prvim administrativnim izazovima susreću već prilikom prijave na odabran studij/e. Postupak prijave zainteresiranih kandidata za određeni/e studij/e Fakulteta započinje u lipnju, a završava sredinom srpnja. U ljetnome upisnom roku za akad. god. 2020./21. bilo je upisano 935 studenata, a upisne su kvote bile popunjene u 32 studijska programa. Prvi put u povijesti Fakulteta održani su online upisi putem interneta na način da su zainteresirani kandidati za preddiplomski studij/e pripremili i predali digitalnu dokumentaciju putem sustava za online upise. Postupak upisa uspješno je proveden u potpunosti online za sve pristupnike koji su stekli pravo upisa. Online su upisi pokazali značajan napredak u administrativnom dijelu procesa upisivanja novih studenata jer je digitalizacija ovoga procesa studentima olakšala administrativnu proceduru, a Fakultetu je olakšala organizaciju ovog dijela poslovnog procesa. Sukladno navedenim pozitivnim rezultatima, s ovom se uspješnom praksom planira nastaviti u budućnosti.

Upisi za više godine preddiplomskog i diplomskog studija za ak. godinu 2020./2021 također su provedeni online po prvi put. Studenti su svu dokumentaciju predali u digitalnom obliku preko sustava za online upise u više godine. Kao dodatak sustavu izrađen je i sustav za

predaju online molbi čime je omogućena potpuna digitalizacija cjelokupnoga upisnog procesa. Navedeni se sustavi planiraju unaprijediti i koristiti i u budućnosti.

ISVU sustav predstavlja vrlo važnu okosnicu u studiranju. Nažalost, ISVU nije prilagođen potrebama Fakulteta pa se značajan dio administrativnih poslova obavlja ručno u studentskoj službi. Stoga je nužno pristupiti prilagodbi ISVU sustava potrebama Filozofskog fakulteta. Administrativni postupci tijekom studija su trenutno bespotrebno komplicirani pa je potrebno provesti reviziju administrativnih postupaka unutar Fakulteta te postupke maksimalno pojednostaviti uz omogućavanje učinkovite provedbe zadanih aktivnosti. Većinu je administrativnih postupaka u studiju nužno digitalizirati i time olakšati poslovanje Fakulteta te time olakšati studij i rad svima.

Važan dokument je Pravilnik o studiranju na preddiplomskim, diplomskim i integriranim studijima Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Navedeni Pravilnik potrebno je dopuniti jer se u praksi pokazuju brojni nedostaci koji uzrokuju probleme u njegovoj provedbi. Također je potrebno uskladiti ga s odredbama Pravilnika o studiranju Sveučilišta u Zagrebu jer su pravilnici u određenim odredbama u suprotnosti. Sveučilišni pravilnik je pravni propis višeg reda koji određene dijelove omogućava sastavnicama da ih detaljnije reguliraju, a u fakultetskom su pravilniku neke odredbe izmijenjene do te mjere da ih nije moguće ne samo uskladiti nego i promijeniti.

Studiji i rad Fakulteta dosta su unaprijeđeni Centrom za potporu e-učenju koji pruža pomoć nastavnicima pri implementaciji elektroničkog učenja u redoviti nastavni proces i time omogućuje unapređuje kvalitetu same nastave. Filozofski fakultet jedan je od predvodnika primjene elektroničkog učenja u visokoškolskoj nastavi u Republici Hrvatskoj te bismo i dalje trebali poticati istraživanje modela primjene novih tehnologija u nastavi.

Potrebno je potaknuti aktivnije djelovanje Centra za razvoj karijere koji će studentima kroz radionice, savjetovanje i povezanost s gospodarskim subjektima omogućiti razvoj vještina potrebnih za uspješno zapošljavanje i veću radnu uspješnost.

Fakultetska knjižnica predstavlja temelj za uspješno studiranje i znanstveni rad pa se u sljedećem mandatnom razdoblju predviđa osiguravanje financijskih sredstava za popunjavanje fonda knjižnice potrebnom literaturom uz nastojanje da se knjižnica razvije i u smjeru pružanja suvremenih digitalnih usluga svojim korisnicima. Treba posebno naglasiti da je Knjižnica Filozofskog fakulteta otvorena za studente sa svih sastavnica Sveučilišta u Zagrebu. U doba proglašene pandemije (COVID-19) dodatno se istaknula važnost usluge digitalizacije literature za potrebe nastavnog procesa pa će posebna pozornost biti posvećena dodatnomu razvoju navedene usluge u budućnosti.

4. Studijski programi i cjeloživotno obrazovanje

Nakon predstojeće reakreditacije, koja Fakultet očekuje u proljeće 2021. te izvješća Stručnog povjerenstva, trebat će krenuti u izmjene studijskih programa ili donošenje novih, tamo gdje to bude potrebno, slijedeći načelo da studiji moraju brižno odrediti svoje stručne jezgre u svrhu zaštite i razvoja struke te da se na studijima moraju stjecati znanstvene i stručne kvalifikacije, a da se na dijelu njih moraju moći steći i nastavničke ili druge kompetencije.

U tom će smjeru trebati do kraja razraditi proceduru vrednovanja većih izmjena studijskih programa, kao i akreditaciju novih, što nas nužno očekuje u sljedećem razdoblju.

Nužna reforma studija drugačija je od one predložene. Naš se Fakultet mora osuvremenjivati i odgovarati izazovima vremena i potrebama koje će ga učiniti znanstveno konkurentnim, društveno relevantnim, okrenuta inovacijama i potrebama. Takav je pristup jamstvo da će Fakultet zadržati vodeću poziciju u humanističkoj i društvenoj zajednici u Republici Hrvatskoj unatoč dobrodošloj konkurenciji. Prema tome, novo vrijeme i novi trendovi moraju biti uključeni u naše horizonte. Međutim, temelji našeg Fakulteta kao i njegova bogata tradicija ne smiju biti predmetom nastojanja koja nisu temeljena u kolegijalnoj fakultetskoj debati i proceduri. Bez sumnje je našem Fakultetu potrebna reforma studijskih programa zato što od „Bolonjske reforme“, koja je provedena 2005. godine, uz zanemarive izmjene nije proveden nikakav oblik sveobuhvatne valorizacije i izmjene studijskih programa. Reforma studijskih programa mora se konceptualizirati i provoditi u atmosferi poštivanja specifičnosti i potreba pojedinih odsjeka i disciplina, pri čemu ne bi trebalo robovati unaprijed određenim konceptima kao sveobuhvatnim rješenjima, već prepuštati odsjecima inicijalne impulse u artikulaciji svojih vizija, potreba i ideja. Različiti odsjeci imaju potrebu za različitim pristupima reformi pa je stoga jedini put učinkovitoj reformi studijskih programa uvažavanje znanstvenih i stručnih specifičnosti.

Kroz tri različita centra: Centar za strane jezike, *Croaticum* – Centar za hrvatski kao drugi i strani jezik i Centar za obrazovanje nastavnika, osim redovite nastave za naše studente odvija se i program cjeloživotnog učenja. Centar za strane jezike na Fakultetu održava nastavu različitih jezika za akademske potrebe, dok Centar za obrazovanje nastavnika i *Croaticum* nude module za stjecanje pedagoških kompetencija za studente na nastavničkim smjerovima, odnosno hrvatskog jezika, kulture i povijesti na akademskoj razini za studente koji dolaze temeljem nekog od programa međunarodne razmjene,

U komercijalnom dijelu poslovanja Centar za obrazovanje nastavnika nudi program kojim se ostvaruju pedagoške kompetencije, predviđene Zakonom o odgoju i obrazovanju, za one koji su već uključeni u nastavni proces u osnovnom ili srednjem obrazovanju, a nisu ih stekli kroz matični program sveučilišne izobrazbe. Centar za strane jezike nudi tečajeve za sve zainteresirane komercijalne polaznike, a *Croaticum* svoj modul na komercijalnoj osnovi za strane studente drugih sveučilišnih sastavnica kao i za Hrvate u inozemstvu, diplomatska predstavništva, strane tvrtke, strance koji se žele privremeno ili stalno nastaniti u Hrvatskoj i sve ostale zainteresirane komercijalne polaznike. Bilo bi potrebno sklopiti ugovor sa Sveučilištem u Zagrebu po istim ili sličnim osnovama kao što *Croaticum* već ima s Uredom za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Tako bi postali referentni centar za strane studente i studente na međunarodnoj razmjeni.

5. Znanost i međunarodna suradnja

Poslijediplomski doktorski studiji. Na Fakultetu se u akad. god. 2019./2020. aktivno je ukupno 17 doktorskih studija: Arheologija, Etnologija i kulturna antropologija, Filozofija, Glotodidaktika, Hrvatska filologija u interkulturalnom kontekstu, Hrvatska kultura, Informacijske i komunikacijske znanosti, Književnosti, izvedbene umjetnosti, film i kultura, Lingvistika, Medievistika, Moderna i suvremena hrvatska povijest u europskom i svjetskom kontekstu, Pedagogija, Povijest umjetnosti, Psihologija, Predmoderna povijest, Sociologija, Znanost o književnosti, teatrologije i dramatologije, filmologije, muzikologije i studij kulture. U postupku izrade novog programa su doktorski studiji Povijest umjetnosti, Pedagogije i Etnologije i kulturne antropologije. U postupku vrednovanja su doktorski studiji Glotodidaktike, Hrvatske kulture, Arheologije, Filozofije, Hrvatske filologije u interkulturalnom kontekstu, Sociologije i Znanost o književnosti, teatrologije i dramatologije, filmologije, muzikologije i studij kulture. Izvode se i specijalistički studiji Klinička psihologija, Interkulturalna njemačko-hrvatska poslovna komunikacija i Primijenjena kroatistika.

Temeljem istraživanja Agencije za znanost i visoko obrazovanje (AZVO) uočeno je da doktorski studiji iz društvenih i humanističkih znanosti na razini Republike Hrvatske znatno zaostaju u kvaliteti od doktorskih studija iz prirodoslovnih, tehničkih, biotehničkih i medicinskih znanosti. Najviše ocjene u Republici Hrvatskoj dodijeljene su doktorskim studijima Sveučilištima u Zadru, odnosno njegovu doktorskom studiju humanističkih znanosti (doktorskom studiju Kvaliteta u odgoju i obrazovanju te doktorskom studiju Sociologija

regionalnog i lokalnog razvoja). Neki od uočenih nedostataka doktorskih studija su slaba završnost, dugo studiranje, velik broj neaktivnih studenata, nedostatak praćenja kvalitete rada i uspješnosti mentora, slaba međunarodna povezanost i mobilnost te slaba znanstvena prepoznatljivost institucije. Također su uočeni nedostaci u sadržaju i kvaliteti programa humanističkih doktorskih studija te u izboru i regrutiranju najkvalitetnijih kandidata. Predstoji sustavan rad na podizanju kvalitete doktorskih studija pa će se u sljedećem ciklusu vrednovanja doktorskih studija poticati stvaranje zajedničkih doktorskih studija prema prepoznatljivim tematskim cjelinama. Potpisani ugovori o suradnji s drugim sastavnicama Sveučilišta u izvođenju nastave preduvjet su i mogućnosti ostvarivanja interdisciplinarnosti i na razini poslijediplomskih studija. Preporučuje se promjena upisne politike i uspostavljanje sustava ciljanog nagrađivanja pojedinaca i doktorskih programa koji ostvaruju rezultate u podizanju kvalitete te regionalne i međunarodne prepoznatljivosti doktorskih studija. Potrebno je poticati akademsku mobilnost mentora i doktoranada, odnosno dodjeljivanje ECTS bodova za sudjelovanje u Erasmus programima i aktivnije usmjeravanje doktoranada prema izradi dvojnih doktorata (cotutelle) za što su predviđena i sredstva sa Sveučilišta. Tijekom 2021. očekujemo 6 obrana međunarodnih dvojnih doktorata znanosti, za koje se nadamo da neće biti ometeni epidemiološkom situacijom, posebice što smo ove godine imali jednu uspješnu obranu cotutelle doktorskoga rada u on-line formatu. Nadalje, potrebno je planirati sudjelovanje stranih stručnjaka kao komentora i članova povjerenstava te ih angažirati u praćenju, mentorstvu i ocjenjivanju doktorskih radova ako imaju stručne kompetencije. Kratkoročni cilj je uspješno provesti postupak vrednovanja doktorskih studija koji su u tijeku te razraditi predloženi plan poboljšanja kvalitete doktorskih studija s obzirom na uočene nedostatke.

Znanstveno-istraživačka djelatnost. Razvojna i znanstveno istraživačka strategija Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu 2018./2023. temeljni je dokument za plansko i sustavno unaprjeđenje znanosti u narednom razdoblju. Znanstvena se djelatnost kontinuirano potiče i daje solidne rezultate. Fakultet bi s obzirom na broj aktivnih istraživača u brojnim poljima društvenih i humanističkih znanosti mogao bolje iskoristiti svoj potencijal. Ponajprije se misli na još uvijek nedostatno sudjelovanje u europskim programima istraživanja što je djelomično i posljedica zanemarivanja humanističkih znanosti unutar tih programa.

Nešto je bolja zastupljenost istraživača u nacionalnim istraživačkim okvirima, osobito projektima Hrvatske zaklade za znanost, i projektima koji se financiraju temeljem programskih ugovora i dodjeljuje Sveučilištu za temeljno financiranje materijalnih troškova za znanstvene djelatnosti (skraćeno, sredstva Sveučilišta). Sveučilište je za 2019./2020. dodijelilo Filozofskom Fakultetu 3.040.177,00 kuna. Jedino je dvjema sastavnicama Sveučilišta

dodijeljeno više: Prirodoslovno-matematičkomu fakultetu (oko 1.300.000,00 kuna više) i Medicinskomu fakultetu (oko 600.000,00 kuna). Stoga je potrebno nastaviti uspješnu komunikaciju i dobru suradnju sa Sveučilištem.

Promijenjeni uvjeti istraživanja uslijed Covida-19 znatno su se odrazili na mogućnost svrsishodnije potrošnje dodijeljenih sredstava. Predstoji nam proces prilagođavanja na online mogućnosti istraživanja, uspostavljanja i održavanja međunarodnih kontakata, sudjelovanja na online znanstvenim skupovima, objavljivanja znanstvenih rezultata u e-časopisima i korištenja online baza podataka u istraživanju. U tom je kontekstu potrebno veće ulaganje u fakultetsku infrastrukturu (nabavka servera, hardvera i softvera) i online baze podataka, u čemu će ključnu ulogu imati Služba za informatiku i upravljanje e-izvorima unutar sustava knjižnice.

Od 2019. godine u okviru FF Pressa osmišljena je i pokrenuta usluga FF Open Press kao platforma za objavljivanje digitalnih izdanja Fakulteta u otvorenom pristupu. U najskorije vrijeme očekuje se i uspostavljanje online sustava publiciranja unutar FF Pressa i uvođenje internetske trgovine, što smatram prioritetnom zadaćom i pionirskim poduhvatom unutar sustava sveučilišnog e-nakladništva. Pritom će se inzistirati na znanstvenoj izvrsnosti publikacija u otvorenom pristupu. Potrebno je u tom smjeru razviti suradnju s drugim znanstvenim institucijama i poboljšati prepoznatljivost FF Pressa kao vodećeg izdavača na Sveučilištu. Bit će potrebne tehničke, kadrovske i prostorne nadogradnje postojećih kapaciteta FF Pressa. Time se stvaraju preduvjeti za daljnji razvoj FF Pressa te izrastanje iz službe Filozofskog fakulteta u jednog od najvećih i najznačajnijih znanstvenih nakladnika u Hrvatskoj s tendencijom recepcijske prepoznatljivosti na međunarodnom planu. Tomu pridonosi i učlanjenje u Crossref sustav dodjele tzv. DOI brojeva (referiranje knjiga, članaka, časopisa i ostalih stručnih i znanstvenih publikacija u bazama podataka najvećih svjetskih znanstvenih biblioteka, odnosno sustav pretraživanja, indeksiranja i citiranja svih tiskovina i pojedinih znanstvenih radova s DOI brojem). Na temelju dosadašnjih pokazatelja (porast broja naslova, porast opsega pojedinačnih izdanja, povećanje opsega posla – administrativnog i operativnog karaktera) kao i na temelju projekcija rasta za 6 do 10 naslova godišnje te predviđanjem povećanja prodaje i poboljšanja distribucije stvara se potreba za zapošljavanjem više djelatnika u DTP procesu i tehničkom procesu (skladišni poslovi, transport, koordinacija s tiskarama i sl.). Time se stvara potreba za reorganizacijom prostora u kojima FF Press djeluje, odnosno novim uredima zbog povećanih potreba za prostorom, pogotovo skladišnog prostora.

Znanost i međunarodna suradnja. Znanstveni dosezi u današnjem su svijetu matematički mjerljivi kroz različite baze podataka, a znanstvena prepoznatljivost mjerljiva je po uspješnosti prijave međunarodnih kompetitivnih projekata. Filozofski fakultet u tome je

prilično uspješan. Da bi se pojačala uspješnost realizacije prijava i podigao postotak realizacije, nužno je stvoriti interaktivnu mrežu znanstvenika kroz Službu za međunarodnu suradnju, što olakšava uključivanje svih potencijalnih partnera koji će doprinosti uspješnosti prijava kompetitivnih projekata.

U sljedećem će se mandatnom razdoblju nastojati ojačati Ured za znanost i projekte. Ured za znanost ima temeljnu zadaću potpore istraživanjima i istraživačima kroz obavještavanje, poticanje i praćenje prijava na nacionalne i međunarodne projekte. Ured za znanost je ustrojen međutim nema djelatnika koji bi pratio pozive i natječaje za projekte i davao administrativnu podršku svim istraživačima u sklopu Fakulteta. Poslove Ureda za znanost trenutačno vodi Služba za međunarodnu suradnju u očekivanju što skorijeg rješenja kadrovske potkapacitiranosti.

Potrebno je poticati projektno umrežavanje na razini srodnih i interdisciplinarnih područja te pritom utvrđivati mogućnosti povezivanja istraživača u skupine sukladno interesima i strateškom planu istraživanja u cilju veće mogućnosti prijavljivanja na projektne natječaje interdisciplinarnog karaktera. Pri tome je potrebno poticati objavljivanje znanstvenih knjiga i radova na hrvatskom jeziku, osobito u humanističkim znanostima. Također će se poticati istraživanja i objava rezultata istraživanja na hrvatskom jeziku radi očuvanja nacionalnog jezika kao jezika istraživanja te radi stvaranja i očuvanja nazivlja u pojedinim disciplinama. To neće spriječiti poticanje istraživanja i na jezicima drugih filologija zastupljenih na Fakultetu.

Mobilnost i međunarodna suradnja. Međunarodna je suradnja važan element čiji rezultati dodjeljuju Fakultetu mjesto na karti visokih učilišta Europske Unije. Drugim riječima, efikasnost svih naših dionika u ostvarivanju međunarodne suradnje ključni su za prepoznatljivost našeg Fakulteta a time i Sveučilišta u Zagrebu. Angažiranost naših nastavnika u procesu dogovaranja i potpisivanja sporazuma, prvenstveno Erasmus+ programa, bila je od presudnog značaja. Stoga taj potencijal međunarodnih sporazuma valja iskoristiti kako bismo osnažili sve segmentne djelatnosti našega Fakulteta.

Filozofski fakultet ima najveći broj potpisanih Erasmus+ sporazuma na razini cijeloga Sveučilišta u Zagrebu. Riječ je o preko 300 sporazuma s visokim učilištima svih zemalja sudionica Erasmus+ programa. Osim najvećeg programa za razmjenu EU, Fakultet u ovom času ima 80 bilateralnih sporazuma s ustanovama ne samo zemalja EU, već i cijelog svijeta, a inicijator je brojnih bilateralnih sporazuma na sveučilišnoj razini. Suradnja se odvija i putem CEEPUS mreža (Srednjoeuropski program razmjene za sveučilišne studije). Filozofski fakultet je ustanova s najviše CEEPUS partnerstva i trenutno sudjeluje u 10 mreža.

Međunarodna suradnja ovisi o dva faktora: jedan je dolazna, a druga odlazna mobilnost. Velika uspješnost Filozofskog fakulteta u posljednjih 20 godina u pogledu sklopljenih bilateralnih, Erasmus+ i multilateralnih sporazuma s velikim brojem potpisanih sporazuma nije, nažalost, rezultirala dugotrajnijom i plodonosnijom realizaciji s istima. Naime, kod svih se partnera inzistira na recipročnosti u odlaznoj i dolaznoj mobilnosti, a dolazna nam mobilnost stalno stagnira. Stoga je potrebno privući inozemne znanstvenike barem u istom broju u kojem naši znanstvenici odlaze vani. Reciprocitet dolazne u odnosu na odlaznu mobilnost je ključan kako bi se postiglo povećanje svih segmenata međunarodne suradnje od osnovnog umrežavanja do najznačajnijega – zajedničkih prijava znanstvenih projekata na međunarodnoj razini.

Ovu akademsku je godinu obilježila situacija globalne pandemije COVID-19. Stoga su brojke ostvarenih mobilnosti nastavnika bitno niže negoli prethodnih godina. Gostovalo je 90 nastavnika iz više zemalja svijeta, što je upola manje negoli prethodnih godina. Djelatnici Fakulteta su tijekom godine ostvarili 373 inozemna boravka u inozemstvu kroz istraživačke i nastavne aktivnosti, sudjelovanja na konferencijama, projektnim i sličnim aktivnostima. Prethodne su akademske godine djelatnici Fakulteta ostvarili 956 inozemnih znanstvenih, stručnih i studijskih boravaka. Gostovalo je 126 studenata ne samo kroz program Erasmus+, već i CEEPUS, bilateralne programe i kroz druge programe stipendiranja te u statusu tzv. freemover. Samo u ovoj kategoriji se primjećuje manji porast gostovanja studenata u odnosu na prošlu akademsku godinu. Odlazna je mobilnost naših studenata bila 71 boravak u inozemstvo kroz studijske i istraživačke boravke te stručnu praksu za razliku od prethodne godine kada ih je bilo dvostruko više.

Iz ovih se podataka može zaključiti da predstoji razdoblje u kojem će biti potrebno vratiti dinamiku međunarodne suradnje na prošlogodišnje razine aktivnosti što će ovisiti i o razvoju epidemiološke situacije. Biti će potrebna veća aktivnost svih sudionika u održavanju i uspostavljanju međunarodnih partnerstva te obavještavanju i aktivnom promoviranju međunarodne suradnje na preddiplomskoj, diplomskoj i doktorskoj razini studija. Ne posvećuje se odgovarajuća pozornost mogućnostima priznavanja ECTS bodova za kolegije odslušane i položene na prihvatnom sveučilištu, što dovodi do produljenja razdoblja studiranja. I dalje će se poticati odlazna mobilnost radi iskustava učenja koja mogu biti od koristi u matičnome studijskom programu.

Poticat će se uvođenje većeg broja kolegija na stranim jezicima (primarno engleskom, ali i drugim jezicima), što je osnovni preduvjet dolazne mobilnosti. Potrebno je nastavnike sustavno poticati na način da se kolegijima na stranim jezicima pripiše veći broj norma sati ili omogući novčano nagrađivanje. Nastavnicima će se omogućiti prijavljivanje prijevoda i lekture

nastavnog materijala te nabavka literature za svoje postojeće i nove kolegije. Podržat će se prijava kolegija otvorene (vanjske) izbornosti, namijenjene zainteresiranim matičnim studentima i studentima drugih sastavnica te studentima na dolaznoj mobilnosti. Omogućit će se rad u manjim skupinama i individualna nastava. U te će se svrhe predvidjeti poseban fond unutar financijskog proračuna Fakulteta za potrebe kolegija na stranim jezicima. Kratkoročan cilj je uspostaviti barem jedan kolegij na stranom jeziku na svakom odsjeku. Neophodna je pravovremenost objavljivanja i diseminacija podataka o strukturi pojedinih programa, izvedbenim planovima nastave te mogućnostima pohađanja kolegija na stranim jezicima kako bi se omogućio veći broj dolaznih studenata.

6. Organizacija i razvoj

Opći akti i procedure u poslovanju. Bit će potrebno uskladiti Statut Filozofskog fakulteta s važećim nadređenim propisima, jasnije definirati nadležnosti pojedinih odsjeka, izraditi Poslovnik o radu Fakultetskog vijeća te Poslovnik o radu Vijeća poslijediplomskih studija.

Započeti proces dopuna i izmjena Statut Filozofskog fakulteta treba nastaviti, imajući pritom u vidu uvjerenje da je cilj tih promjena stvaranje učinkovitijeg okvira za transparentnije, demokratičnije i funkcionalnije upravljanje Fakultetom. Statut Filozofskog fakulteta mora otvarati mogućnosti koje će pridonijeti stabilizaciji funkcioniranja Fakulteta. Na ovom mjestu nema potrebe ulaziti u sve detalje ovih nastojanja, ali svakako bih htio istaknuti potrebu drugačijeg izbora čelnika naše institucije. Smatram da treba u skladu sa zakonskim okvirima i Statutom Sveučilišta pristupiti izmjeni Statuta Filozofskog fakulteta koje će omogućiti da čelnika institucije bira što šira izborna baza, čime bi se izborni proces učinio demokratičnim i transparentnijim, nego što je to bio do sada. Takav bi izbor dekana odražavao stvarnu volju svih ili većine njegovih zaposlenika, dao puni legitimitet izabraniku, a ujedno stvorio klimu koja bi smirivala konflikte i uljudivala odnose na Fakultetu, čime bi se činio korak naprijed u konsolidaciji naše institucije i spremnosti da odgovori svim izazovima u budućnosti.

Uz Pravilnik o radu, koji treba uskladiti s važećim nadređenim propisima, potrebno je donijeti Pravilnik o ustroju radnih mjesta (Sistematizacija), kako bi se uopće moglo postupiti prema povećanim zahtjevima za specifičnim radnim mjestima, od kojih su neka nužna i radi ispunjavanja Pisma očekivanja Ministarstva znanosti i obrazovanja iz 2015. godine, poglavito

Služba za međunarodnu suradnju i njezin Ured za projekte, koji u staroj sistematizaciji uopće nisu predviđeni.

Fakultetsku kadrovsku politiku treba postaviti na nove temelje. Unatoč pokušaju proklamacije transparentnije kadrovske politike u ranijim razdobljima, sudeći po zadnjim analizama uočeno je da nije postojala jasna fakultetska politika i da je gdjekada izbijala na vidjelo izrazita arbitrarnost u selekciji napredovanja naših kolega i zapošljavanja novih kadrova. Jedan od glavnih ciljeva ovoga mandata bit će napredovanje i zadržavanje naših asistenata i poslijedoktoranada. Kadrovska će se politika morati voditi isključivo načelom transparentnosti i voljom da se odsjecima koliko je god to moguće izlazi ususret njihovim potrebama. Pritom bih nastojao, iako Uprava fakulteta mora imati godišnji plan zapošljavanja i napredovanja, u što većoj mjeri prepuštati odsjecima izradu plana napredovanja i potencijalnog zapošljavanja uz temeljnu ideju da odsjeci što više raspoložuju s oslobođenim koeficijentima. Pritom bi se vodila briga da manje studijske grupe uvijek imaju dovoljno kadra za normalno i učinkovito funkcioniranje, egzistenciju i rast. Usto će se tražiti što veći broj dodatnih razvojnih koeficijenata od Sveučilišta u Zagrebu u svrhu kadrovske obogaćivanja i pomlađivanja naše institucije.

Stručne fakultetske službe (Služba za međunarodnu suradnju, Služba za informatiku, Služba za pravne, kadrovske i opće poslove, Služba za javnu nabavu, Služba za računovodstvene i financijske poslove, Služba za tehničke poslove, Ured za ISVU, Ured za kvalitetu, Studentska služba, Ured za poslijediplomske studije, Info-centar, Ured za informiranje) treba kadrovski osnažiti i financijski stimulirati.

U pogledu razvoja našeg Fakulteta – a zbog kronična nedostatka prostora s obzirom na broj nastavnika i studenata – stojimo pred brojnim izazovima. Ovdje bih istaknuo sljedeće: podizanje kata na Dekanatu i četvrtog kata na traktovima B i C. Nakon ishođenja svih potrebnih dozvola krenulo bi se u realizaciju projekata uređenja nove Fakultetske vijećnice (u Knjižnici). Predviđa se nastavak obnove pojedinih dijelova zgrade Fakulteta, napose dvorana i učionica, ulaza (aule) i profesorskih kabineta. Do sada su zalaganjem prošlih uprava i donacijama obnovljene dvorane i pojedini dijelovi Fakulteta (zamjena prozora, postavljanje žaluzina, itd.). Obnova Fakulteta, osim iz vlastitih financijskih sredstava, predviđa se iz fonda za investicijsko održavanje Sveučilišta.

Potrebna je također izrada nove mrežne stranice Fakulteta koja će biti u skladu s Direktivom (EU) 2016/2102 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o pristupačnosti internetskih stranica i mobilnih aplikacija tijela javnog sektora.

7. Poslovanje

Preporuke državne revizije za 2014., sveučilišne revizije iz 2017. te očitovanja Fakulteta predvidjele su donošenje procedura u poslovanju. Niz procedura je uveden, poglavito u sektoru financijskog poslovanja. Planira se nastavak izrada procedura u poslovanju te digitalizacija jednog dijela poslovanja, poglavito narudžbenica i putnih naloga. Svemu ovomu trebat će pribrojiti rezultate i preporuke tekuće revizije poslovanja za razdoblje od 1. listopada 2017. do 30. lipnja 2020. godine.

S obzirom na velik potencijal Fakulteta koji je organizacijski dosegao svoj maksimum, uslijed prostornih i kadrovskih deficita, prije svega Centar za strane jezike, *Croaticum* te Centar za obrazovanje nastavnika svoj bi mogući daljnji rast u komercijalnom dijelu, a time i dohodak Fakulteta na tržištu, trebali postići daljnjom optimizacijom i olakšavanjem poslovanja čime bi se rasteretile fakultetske službe. Pritom bi Fakultet zadržao kontrolu nad akademskim i poslovnim aspektima njihova rada. Istovremeno bi se organizirala ili u sklopu jednog od ovih centara uklopila komercijalna djelatnost lekture i prevodilaštva.

8. Zaključno

Unatoč neprilikama koje su nas sve skupa zadesile – od pandemije uzrokovane virusom corona (COVID-19) do razornog potresa koji je pogodio Zagreb i njegovu širu okolicu – naš Fakultet i naša akademska zajednica idu dalje te hrabro koračaju ususret novim izazovima. Pisana i govorena riječ postaje, kao što je uostalom oduvijek i bila – a posebno njegovana na našoj instituciji – izvrstan medij povezivanja i komunikacije, a napose u ovim nesigurnim okolnostima te otežanim vremenima.

Ograničenost kretanja i okupljanja limitirala je našu društvenu i akademsku svakodnevicu stavljajući ispred nas brojne izazove. Međutim, informacijske tehnologije – uz sve drugo – omogućuju otvaranje novih stranica i mogućnosti našem Fakultetu i Sveučilištu. Stoga ću se posebno truditi, budem li izabran za dekana, da vladaju dobri i uljudeni međuljudski odnosi između svih kolega i kolegica na Fakultetu, ali i da se stvore primjereni novi temelji za uvažavanje i suradnju našeg Fakulteta sa Sveučilištem.

Temeljna je misao moje kandidature stabilizacija i normalizacija naše institucije, stvaranje slobodnije i humanije radne atmosfere te međusobno poštivanje rada znanstveno-

nastavnog osoblja, stručnih i pomoćnih službi našeg Fakulteta. Težit ću da se u rad Fakulteta i u samu Upravu uključe ljudi različitih pogleda i pristupa kako bi se naša institucija što prije usmjerila na put kohezije i što harmoničnijih odnosa. »Errare humanum est – griješiti je ljudski«.

Zagreb, 16. listopada 2020.

S poštovanjem,

Tomislav Galović